

WIEST, Karin (ed.) (2016)
Women and Migration in Rural Europe. Labour Markets, Representations and Policies
 Nova York: Palgrave Macmillan, 257 p.
 ISBN 978-1-137-48304-1

Aquest llibre, editat per Karin Wiest, s'estructura en dotze capítols. Posa en relleu la diversitat en les condicions de vida i en les motivacions per migrar de les dones que viuen en zones rurals, i al mateix temps explora la seva relació amb el mercat de treball. Els autors aborden diferents estudis de casos a Àustria, Alemanya, Hongria, Romania, Polònia i Espanya.

Els dotze capítols s'agrupen en tres parts. L'estructura coincideix amb les diferents perspectives teòriques presents al llibre, i concorden amb la triple concepció d'espai rural que planteja Halfacree (2006)¹. Així, els diferents capítols s'agrupen sota la perspectiva social constructivista o sota aproximacions funcionalistes, que tenen a veure tant amb la ruralitat *material* com amb la ruralitat *practicada*. La varietat de metodologies i definicions de la ruralitat que descriuen els autors posa de manifest que la ruralitat existeix sota un ampli espectre de significats.

Els quatre capítols de la primera part s'ocupen de l'enfocament constructivista (representacions i percepcions de la ruralitat en clau de gènere). Des d'aquesta visió, el món rural és una categoria socialment construïda a partir de representacions i percepcions col·lectives. En consonància amb aquestes representacions culturals de la ruralitat apareix la noció d'idil·li rural, que respon a la imatge estereotipada dels paisatges naturals i d'una societat estable, tranquil·la i solidària. Aquesta imatge té implicacions sobre les

relacions de gènere: s'hi associen els rols tradicionals atribuïts a les dones, com ara la cura i el treball domèstic. No obstant això, els canvis socials que es produeixen en un món globalitzat impacten i transformen els rols dels homes i de les dones, així com també les conceptualitzacions de la ruralitat. El primer capítol d'aquest apartat, que porta per títol «Women Assess Rurality – A Tailored Rural Idyll», ha estat elaborat per Mireia Baylina, Maria Dolors Garcia-Ramon, Ana María Porto, Isabel Salamaña i Montserrat Villarino. En aquest capítol s'analitza el cas de dones que tenen un nivell d'estudis elevat i una qualificació professional elevada, i que decideixen immigrar cap a zones rurals o romandre-hi, en el cas que ja hi visquin. Concretament, les autores analitzen els discursos d'aquestes dones sobre elles mateixes i sobre la ruralitat amb una perspectiva de gènere, a Galícia i a Catalunya.

El segon capítol duu per títol «References to Rural Idyll in the Attitudes and Self-Perception of Women in Rural West Germany» i ha estat elaborat per Gesine Tuitjer. L'autora investiga com l'idil·li rural es manifesta en el dia a dia de les dones (amb estudis primaris o secundaris i que no es dediquen al camp) de tres poblacions situades a l'oest d'Alemanya. De forma generalitzada, la representació de la ruralitat s'identifica amb un estil de vida familiar tradicional i això té un pes rellevant en les percepcions que les dones tenen d'elles mateixes i en les seves activitats diàries.

1. Halfacree, K. (2006). «Rural space: constructing a three-fold architecture». A: Cloke, P.; Marsden, T.; Mooney, P. H. (eds.). *Handbook of Rural Studies*. Londres: Sage Publications, p. 44-62.

El tercer capítol, «Rural Milieus in East-Central Europe – Gendered Attitudes to Post-modern Values», elaborat per Éva G. Fekete, analitza l'actitud que tenen les dones cap als valors de les societats rurals postmodernes (sostenibilitat, patrimoni cultural i rural o noves activitats econòmiques). L'estudi s'emmarca en quatre àrees rurals a Hongria i Romania. Les dones, sobretot aquelles amb un nivell d'estudis elevats i que viuen en àrees amb més mobilitat i activitat turística, mostren una actitud positiva davant aquests valors.

El darrer capítol d'aquesta part, titulat «Determinants of Individual Quality of Life Ratings in Rural Versus Suburban Regions – A Gender Perspective», elaborat per Nana Zarnekow i Christian H. C. A Henning, analitza en clau de gènere com la percepció sobre la qualitat de vida és un factor elemental per quedar-se o marxar. Observen, en dues regions suburbanes i dues regions rurals de Polònia, com les motivacions per migrar, tant en el cas de les dones com en el dels homes, tenen a veure sobretot amb les condicions del mercat de treball d'aquestes regions. Més enllà del mercat de treball, la qualitat de l'entorn natural o de les relacions socials i la cultura influeixen en els motius que tenen les dones per migrar o quedar-se.

La segona part del llibre també té, com l'anterior, quatre capítols. Aquesta part s'ocupa de la relació entre el mercat de treball rural i les migracions femenines. El mercat de treball és restringit per a les dones, influït pel rol tradicional de cura i d'atenció a la família. Ara bé, es detecten noves oportunitats laborals derivades del declivi de l'agricultura i l'auge dels serveis. Aquestes noves oportunitats, relacionades amb l'emprenedoria —cultural, artesanal, social—, superen moltes de les limitacions del mercat de treball. En el

primer capítol, «Gendered Rural Labour Markets and Intent to Migrate – A Case Study in Northwestern Germany», Kim Philip Schumacher i Alexander Kunz investiguen els factors que motiven l'emigració de nois i noies del nord-oest d'Alemanya, a la regió de Wesermarsch. El mercat de treball, caracteritzat per la construcció de maquinària, la indústria pesquera o l'agroindústria, atreu més els homes que les dones. L'estructura del mercat de treball limitat i les oportunitats laborals escasses expliquen en gran manera per què les dones joves d'aquesta regió expressen més la voluntat d'emigrar.

El segon capítol, «Women in Creative Jobs and Living in Rural Areas – A Contradiction?», de Susanne Schmidt, explora el cas del sector artístic i creatiu² a Alemanya, majoritàriament ocupat per dones. Una de les hipòtesis de partida és que aquest tipus d'ocupació es produeix més en àrees urbanes que no pas en àrees rurals. Les àrees urbanes són vistes com àrees més obertes, multiculturals i facilitadores d'aquest tipus de feines. No obstant això, l'autora constata que aquestes activitats es desenvolupen majoritàriament en zones on hi ha un desplegament important de serveis públics i on es percep un nivell elevat de qualitat de vida, sense que resulti tan rellevant si l'entorn és urbà o rural.

El tercer capítol, «The Hidden Potential of Female Entrepreneurship in Rural Poland», d'Ewa Rollnik-Sadowska, posa en relleu les dificultats que tenen les dones de l'àmbit rural per accedir al mercat de treball. L'emprenedoria de les dones en zones rurals és una alternativa a l'atur. Per l'autora, el suport institucional és clau perquè aquesta emprenedoria no es dugui a terme en condicions de risc econòmic i vulnerabilitat. Així es fomenta l'ocupació professional femenina i, per extensió, el desenvolupament local.

2. Traducció del terme *creative work*, en el qual l'autora inclou professions relacionades amb la cultura, el dret, l'esfera social, l'art o l'artesania.

En el quart capítol, «Business Clusters and Social Cooperatives – A Chance to Promote Female Entrepreneurship in Rural Poland», de Boguslaw Bembenek, Teresa Piecuch i Joana Sudol-Pusz, es constata que l'autoocupació i el treball familiar no remunerat són característics del mercat de treball femení a Polònia. Els autors examinen la creació de clústers econòmics i cooperatives socials com a factors d'estimulació de l'emprenedoria i creació de llocs de treball per a les dones. Després d'analitzar dos exemples reeixits en aquesta direcció, en el camp de l'agricultura i del turisme, creuen que tant els clústers com les cooperatives poden constituir una alternativa a les dificultats que troben les dones en un mercat de treball molt restringit als homes.

Finalment, la tercera part, que té tres capítols, analitza la relació entre desenvolupament rural, migracions femenines i polítiques de gènere. En el primer capítol, «Exploring Female Over-Migration in Rural Spain – Employment, Care Giving and Mobility», Luis Camarero i Rosario Sampedro posen de manifest les diferències de mobilitat per motius laborals entre homes i dones. La precarietat laboral de les dones és més gran quan treballen en l'entorn local més immediat, que coincideix quan el seu cycle de vida incorpora l'atenció i la cura de la família. Per revertir aquesta situació cal fomentar la igualtat en la mobilitat i preocupar-se també que la cura i l'atenció no recaiguin només en les dones. D'aquesta manera, es generen comunitats més igualitàries i s'afavoreix la fixació de població, sobretot de dones.

El segon capítol d'aquesta part, «Decentralised Higher Education Infrastructure in Rural Areas to Impede the Outmigration of Highly Qualified Young Women», de Verena Peer, es pregunta si la descentralització de l'educació superior pot afavorir la fixació de població jove, especialment de dones, en l'entorn rural a Àustria. Els resultats mostren que el mercat de treball, després dels estudis, fa de motor per a l'emigració cap a àrees més urbanes, on hi ha més

oportunitats de treball. Per fixar població de dones joves, aquestes institucions d'educació superior descentralitzades han d'oferir tant oportunitats de treball com oportunitats culturals amb vista a enfortir la imatge regional i la qualitat de vida.

El darrer capítol d'aquest apartat i del llibre es titula «Gender Equality in the Regional Development Discourse – Only Rhetoric Modernisation? Austrian Experiences» i ha estat elaborat per Theresia Oedl-Wieser. El capítol se centra en el desenvolupament de les polítiques de gènere en àrees rurals a Àustria. D'una banda, existeix una manca de coneixement del desenvolupament d'aquestes polítiques entre els actors locals i regionals, i de l'altra, hi ha pocs càrrecs públics que siguin dones. L'autora ofereix un ventall d'actuacions per incorporar la perspectiva de gènere a les polítiques de desenvolupament rural (definició d'objectius i d'una estratègia comunicativa entre les diferents administracions, formació i finançament per a la implementació de polítiques de gènere, promoció de les xarxes de dones, fomentar la participació en la presa de decisions, etc.).

En conclusió, l'obra és interessant per la contribució que fa a la temàtica del gènere, la ruralitat i les migracions, des de la diversitat, en dos aspectes. Primer, l'obra és diversa perquè tots els capítols tracten estudis de casos amb trajectòries molt diverses (Àustria, Espanya, Polònia, Hongria, etc.). I segon, les temàtiques s'aborden des de diferents aproximacions de la ruralitat (constructivisme i funcionalisme) i amb diferents metodologies (qualitativa i quantitativa), de manera que es contribueix a una diversitat més gran.

Aimada Solé

Universitat Autònoma de Barcelona
aimada.sole@gmail.com
<https://doi.org/10.5565/rev/dag.494>

